

Bryssel 5.2.2019
COM(2019) 70 final

Suositus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

luvan antamisesta aloittaa neuvottelut sopimuksen tekemiseksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvästä rajat ylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon

PERUSTELUT

1. TAUSTA

Valtioiden rajat ylittävät tietovirrat kasvavat samoin kuin sosiaalisen median, selainpostin, viestipalvelujen ja sovellusten käyttö viestinnässä, työskentelyssä, suhteiden ylläpitämisessä ja tiedonhankinnassa, myös laittomiin tarkoituksiin. Tämä vuoksi kasvava määrä rikostutkinnasta pohjautuu sähköiseen todistusaineistoon, joka ei ole julkisesti saatavilla. Internetin rajattomuus ja mahdollisuus hankkia palveluja kaikkialta maailmasta, myös Euroopan ulkopuolisilta yrityksiltä, tarkoittavat, että sähköisen todistusaineiston rajatylittävän saannin helpottaminen on tärkeää lähes kaikentyyppisen rikollisuuden tutkinnan osalta. Erityisesti viimeaikaiset terrori-iskut ovat tuoneet korostuneesti esiin tarpeen löytää nopeasti tapoja, joilla Euroopan unionin jäsenvaltioiden syyttäjät ja tuomarit saisivat turvattua ja hankittua sähköistä todistusaineistoa nopeammin ja tehokkaammin.

Nykyään yli puoleen kaikesta rikostutkinnasta tarvitaan rajat ylittävää sähköistä todistusaineistoa. Sähköistä todistusaineistoa tarvitaan noin 85 prosentissa rikostutkinnasta, ja kahdessa kolmasosassa näistä tutkimuksista tarvitaan todisteita toisella lainkäyttöalueella sijaitsevalta verkkopalvelujen tarjoajilta. Suurimmille verkkopalvelujen tarjoajille esitettyjen pyyntöjen määrä kasvoi 84 prosenttia vuosina 2013–2018. Tällaiset tiedot ovat rikostutkinnassa tärkeitä henkilön tunnistamiseksi tai tiedon saamiseksi heidän toiminnastaan.

Sähköisellä todistusaineistolla tarkoitetaan erityyppisiä sähköisessä muodossa olevia tietoja, jotka ovat olennaisia rikosten tutkinnassa ja syytteenpanossa ja jotka usein tallennetaan verkkopalvelujen tarjoajien palvelimille. Näitä ovat esimerkiksi ”sisältötiedot”, kuten sähköpostiviestit, tekstiviestit, valokuvat ja videot, sekä ”muut kuin sisältötiedot”, kuten tietyn käyttäjätilin tilaaja- tai viestiliikennetiedot.

Oikeusviranomaisten yhteistyö on viranomaisten perinteinen tapa toimia yhdessä kaikentyyppisen rikollisuuden torjumiseksi. Tällä hetkellä tärkein väline, jota Euroopan unionin jäsenvaltiot käyttävät pyytääkseen pääsyä sähköiseen todistusaineistoon useimmissa muissa jäsenvaltioissa, on eurooppalainen tutkintamääräys.

Euroopan unionin jäsenvaltiot turvautuvat keskinäistä oikeusapua koskeviin pyyntöihin, kun on kyse kolmansista maista (tai Tanskasta tai Irlannista, jotka eivät ole mukana eurooppalaisen tutkintamääräyksen käytössä). Nämä pyynnöt koskevat useita eri viranomaisia EU:ssa ja sen ulkopuolella. Menettelyt suunniteltiin ennen internetin aikakautta, jolloin pyyntöjen määrä oli murto-osa nykyisestä, eikä todistusaineisto ollut yhtä katoavaista kuin sähköinen todistusaineisto.

Yksi suurimmista Euroopan unionin jäsenvaltioiden (ja muunkin maailman) sähköisen todistusaineiston saamiseksi esittämien keskinäistä oikeusapua koskevien pyyntöjen vastaanottajista on Yhdysvallat, jossa sijaitsevat suurimpien palveluntarjoajien päätoimipaikat. Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välinen sopimus keskinäisestä oikeusavusta allekirjoitettiin 25. kesäkuuta 2003, ja se tuli voimaan 1. helmikuuta 2010. Sopimus on keskeinen transatlanttinen mekanismi, jonka avulla voidaan varmistaa tehokas yhteistyö rikosoikeuden alalla sekä torjua järjestäytynyttä rikollisuutta ja terrorismia.

Sopimuksen ensimmäinen yhteinen tarkastelu suoritettiin vuonna 2016¹. Tarkastelun perusteella todettiin, että sopimus tuo lisäarvoa EU:n ja Yhdysvaltojen keskinäistä oikeusapua koskevaan järjestelyyn ja toimii yleisesti ottaen hyvin. Tätä yhteistyötä pyritään edelleen

¹ Keskinäistä oikeusapua koskevan EU:n ja Yhdysvaltojen vuoden 2010 sopimuksen uudelleentarkastelu, 7.4.2016, 7403/16.

parantamaan. Vaikka oikeudellinen yhteistyö viranomaisten välillä, myös Yhdysvaltojen kanssa, on erittäin tärkeää, se on usein liian hidasta, kun otetaan huomioon sähköisen todistusaineiston katoavaisuus (se katoaa keskimäärin 10 kuukaudessa), ja se vaatii suhteettoman paljon resursseja. Lisäksi vaikka suvereniteetti on tärkeä näkökohta tehtäessä oikeudellisesta yhteistyöstä tietyn tutkinnanyhteydessä, on yhä yleisempää, että ainoa yhteys toiseen valtioon on datan tai palveluntarjoajan sijainti. Vuoden 2016 yhteisessä tarkastelussa kannustettiin jäsenvaltioita tekemään juuri sähköisen todistusaineiston osalta suoraan yhteistyötä yhdysvaltalaisten palveluntarjoajien kanssa, jotta sähköinen todistusaineisto voitaisiin turvata ja sitä voitaisiin hankkia aiempaa nopeammin ja tehokkaammin.

Suorasta yhteistyöstä yhdysvaltalaisten palveluntarjoajien kanssa on kehittynyt vaihtoehtoinen kanava oikeudelliselle yhteistyölle. Se rajoittuu muihin kuin sisältötietoihin², ja se on Yhdysvaltojen lainsäädännön näkökulmasta vapaaehtoista. Käytännössä Euroopan unionin jäsenvaltioiden viranomaiset ottavat kansallisten rikosoikeudellista menettelyä koskevien sääntöjen nojalla suoraan yhteyttä Yhdysvalloissa toimivaan palveluntarjoajaan pyytääkseen tietoja, joihin palveluntarjoajalla on pääsy, yleensä tietoja sen tarjoamien palvelujen käyttäjästä. Tämä koskee joitakin Yhdysvaltoihin ja vähäisemmässä määrin Irlantiin sijoittautuneita palveluntarjoajia, jotka vastaavat suoraan ja vapaaehtoisuuden pohjalta jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten pyyntöihin, kunhan pyynnöt koskevat muita kuin sisältötietoja.

Yhdysvaltojen lainsäädännön³ mukaan yhdysvaltalaiset palveluntarjoajat voivat tehdä yhteistyötä suoraan eurooppalaisten viranomaisten kanssa muiden kuin sisältötietojen osalta. Yhteistyö on kuitenkin vapaaehtoista. Palveluntarjoajat voivat siis määritellä oman käytäntönsä tai päättää tapauskohtaisesti yhteistyön tekemisestä ja sen tavasta. Sen lisäksi, että suora yhteistyö palveluntarjoajien kanssa on lisääntynyt, Yhdysvalloissa on annettu hiljattain tuomioita ja käsitelty oikeudessa asioita sen selventämiseksi, onko Yhdysvaltojen viranomaisilla oikeus pyytää palveluntarjoajalta, jonka päätoimipaikka on Yhdysvalloissa, ulkomailla säilytettyjen tietojen luovuttamista. Tunnettu esimerkki on Microsoft Ireland -tapaus⁴.

Suorien vapaaehtoista yhteistyötä koskevien pyyntöjen määrä on kasvanut nopeasti: niitä esitettiin vuonna 2017 yli 124 000. Vaikka suora vapaaehtoinen yhteistyö tiedon hankkimiseksi sujuu nopeammin kuin keskinäinen oikeusapu, se rajoittuu muihin kuin sisältötietoihin. Sen toteutumiseen ei voi luottaa, se ei välttämättä takaa asianmukaisten menettelytakeiden noudattamista, se on mahdollista vain joidenkin palveluntarjoajien kanssa, jotka kaikki soveltavat eri käytäntöjä, se ei ole läpinäkyvää ja siitä puuttuu vastuuvastuu. Tästä johtuva hajanaisuus saattaa aiheuttaa oikeudellista epävarmuutta, herättää kysymyksiä syytteenpanon laillisuudesta ja aiheuttaa huolta pyyntöihin liittyvien henkilöiden perusoikeuksien suojelusta ja menettelyllisistä takeista. Lisäksi on huomattava, että palveluntarjoajille esitetyistä pyynnöistä vastataan alle puoleen⁵.

² Sisältötietoja voidaan luovuttaa vapaaehtoisesti ainoastaan hätätapauksissa, joihin liittyy jonkin henkilön kuoleman tai vakavan ruumiillisen vahingoittumisen vaara.

³ Vuoden 1986 sähköisen viestinnän tietosuojalain (Electronic Communications and Privacy Act, ECPA) 2701 §:n 2 momentti.

⁴ Yhdysvaltojen korkein oikeus käsitteli tapausta 27. helmikuuta 2018. Tuomioistuin hylkäsi kanteen 17. huhtikuuta 2018 sen jälkeen, kun osapuolet olivat ilmoittaneet, että CLOUD Act oli vahvistettu laiksi, joka mahdollistaa uuden määräyksen antamisen pyydettyjen tietojen saamiseksi Microsoftilta.

⁵ Sähköistä todistusaineistoa koskevaan pakettiin liittyvä komission vaikutustenarviointi, 17.4.2018, SWD(2018) 118 final.

Jos Yhdysvaltojen viranomaiset vastavuoroisesti pyytäisivät tietoja palveluntarjoajilta Euroopan unionissa, monissa jäsenvaltioissa televiestintäalan oikeudellinen kehys estää kansallisia televiestintäpalvelujen tarjoajia vastaamasta suoraan ulkomaisten viranomaisten pyyntöihin, ja tämä koskee myös muita kuin sisältötietoja. Ei myöskään ole olemassa oikeudellista kehystä, joka mahdollistaisi suoran yhteistyön muilla viestinnän aloilla. Yhdysvaltojen viranomaiset voivat yleensä hankkia tällaisia tietoja EU:n palveluntarjoajilta ainoastaan keskinäistä oikeusapua koskevalla pyynnöllä.

2. EHDOTUKSEN TAVOITTEET

Euroopan komissio sitoutui Euroopan turvallisuusagendassa⁶ huhtikuussa 2015 tarkastelemaan kyberympäristöä hyväksi käyttäen tehtyjen rikosten tutkinnan esteitä, erityisesti sähköisen todistusaineiston rajatylittävää saatavuutta. Komissio esitti 17. huhtikuuta 2018 Euroopan parlamentille ja neuvostolle ehdotukset asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevasta eurooppalaisista esittämisen- ja säilyttämismääräyksistä⁷ ja direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä⁸, jäljempänä 'sähköistä todistusaineistoa koskevat ehdotukset'.

Näiden ehdotusten tarkoituksena on nopeuttaa Euroopan unionissa prosessia, jolla pyritään turvaamaan toiselle lainkäyttöalueelle sijoittautuneella palveluntarjoajalla oleva sähköinen todistusaineisto ja hankkimaan se siltä suoraan. Ehdotukset kattavat tiettytyyppiset palveluntarjoajat, jotka tarjoavat palveluja Euroopan unionissa. Palveluntarjoajan katsotaan tarjoavan palveluja Euroopan unionissa, kun se antaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa toimiville käyttäjille mahdollisuuden käyttää palvelujaan ja kun sillä on huomattava yhteys unioniin esimerkiksi siten, että sillä on toimipaikka jäsenvaltiossa tai se tarjoaa palveluja suurelle määrälle käyttäjiä kyseisessä jäsenvaltiossa. Niiden palveluntarjoajien, joilla ei ole toimipaikkaa Euroopan unionissa, on nimettävä oikeudellinen edustaja, jolle annettu esittämismääräys on täytäntöönpanokelpoinen.

Eurooppa-neuvosto on korostanut tämän kysymyksen tärkeyttä sekä sisäiseltä että ulkoiselta kannalta. Eurooppa-neuvoston päätelmissä 18. lokakuuta 2018 todetaan, että ”*olisi löydettävä ratkaisuja, joilla varmistetaan sähköisen todistusaineiston nopea ja tehokas saatavuus yli rajojen, jotta terrorismia ja muita vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden muotoja voidaan torjua tuloksellisesti sekä EU:ssa että kansainvälisesti. Sähköistä todistusaineistoa ja rahoitustietojen saatavuutta sekä rahanpesun tehokkaampaa torjuntaa koskevista komission ehdotuksista olisi päästävä sopuun vaalikauden loppuun mennessä*⁹. Komission olisi myös pikaisesti esitettävä neuvotteluvaltuuksia sähköistä todistusaineistoa koskevia kansainvälisiä neuvotteluja varten.”

⁶ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Euroopan turvallisuusagenda, 28.4.2015, COM(2015) 185 final.

⁷ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevasta eurooppalaisista esittämisen- ja säilyttämismääräyksistä, 17.4.2018, COM(2018) 225 final.

⁸ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, 17.4.2018, COM(2018), 226 final.

⁹ Vaikka neuvottelut Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa ovat vielä käynnissä, neuvosto muodosti yleisnäkemyksen komission asetusehdotuksesta 7. joulukuuta 2018 kokoontuneessa oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa.

Sähköistä todistusaineistoa koskevat komission ehdotukset luovat pohjan koordinoidulle ja johdonmukaiselle lähestymistavalle, jota noudatetaan Euroopan unionin sisällä ja jota Euroopan unioni noudattaa kansainvälisesti. Siinä otetaan asianmukaisesti huomioon unionin säännöt, myös jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten välisen syrjintäkiellon osalta. Vaikka komissio totesi jo sähköistä todistusaineistoa koskevien ehdotusten vaikutustenarvioinnissa, että ehdotuksia olisi hyödyllistä täydentää sähköisen todistusaineiston rajatylittävää saatavuutta koskevilla kahden- tai monenvälisillä sopimuksilla tarvittavine suojalausekkeineen, komissio päätti ehdottaa EU:lle omia sääntöjä sähköisen todistusaineiston rajatylittävän saatavuuden edellyttämistä menettelyistä ja suojatoimista jo ennen neuvottelujen aloittamista kolmansien osapuolten kanssa.

Kansainvälisellä tasolla käydään keskustelua tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen¹⁰ toisesta lisäpöytäkirjasta käytävien neuvottelujen yhteydessä. Sähköisen todistusaineiston rajatylittävä saatavuus on ollut viime aikoina säännöllisesti esillä EU:n ja Yhdysvaltojen oikeus- ja sisäasioiden ministerikokouksissa.

Komissio aikoo esittää samaan aikaan suositukset neuvottelujen aloittamiseksi Yhdysvaltojen kanssa ja osallistumiseksi tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin. Vaikka nämä kaksi prosessia edistyvät eri tahtiin, niissä käsitellään toisiinsa liittyviä kysymyksiä, ja yksissä neuvotteluissa tehdyillä sitoumuksilla voi olla suora vaikutus toisiin neuvotteluihin.

Vaikka sähköistä todistusaineistoa koskevissa ehdotuksissa otetaan huomioon EU:n markkinoilla toimivien erityyppisten palveluntarjoajien tilanne, vaarana on, että velvoitteet ovat ristiriidassa kolmansien maiden lakien kanssa. Jotta näihin ristiriitoihin voitaisiin puuttua ja jotta noudatettaisiin kansainvälisen kohteliaisuuden periaatetta, sähköistä todistusaineistoa koskeviin ehdotuksiin sisältyy erityismekanismi siltä varalta, että palveluntarjoajalle syntyy kolmannen maan laista ristiriitaisia velvoitteita todistusaineistoa pyydetessä. Näihin mekanismeihin kuuluu uudelleentarkastelumenettely tilanteen selvittämiseksi. Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen sopimuksella olisi pyrittävä ehkäisemään ristiriitaisia velvoitteita näiden osapuolten välillä.

Keskeiset palveluntarjoajat, joilla on rikostutinnan kannalta tärkeää todistusaineistoa, toimivat Yhdysvaltojen lainkäyttövallan alaisuudessa. Tallennettua viestintää koskevassa vuoden 1986 laissa (*Stored Communication Act*) kielletään sisältötietojen luovuttaminen, kun taas muita kuin sisältötietoja voidaan antaa vapaaehtoisesti. Yhdysvaltojen kongressi hyväksyi 23. maaliskuuta 2018 tietojen laillista käyttöä ulkomailla koskevan lain (*Clarifying Lawful Overseas Use of Data Act, CLOUD Act*). Sillä muutetaan tallennettua viestintää koskevaa vuoden 1986 lakia selventämällä, että Yhdysvaltojen palveluntarjoajien on noudatettava Yhdysvaltojen määräyksiä luovuttaa sisältötietoja ja muita kuin sisältötietoja riippumatta siitä, minne kyseiset tiedot on tallennettu, mikä kattaa esimerkiksi Euroopan unioniin tallennetut tiedot. Sääöksessä myös sallitaan sellaisten toimeenpanosopimusten tekeminen ulkomaiden hallitusten kanssa, joiden perusteella yhdysvaltalaiset palveluntarjoajat voisivat toimittaa sisältötietoja suoraan kyseisten maiden viranomaisille. *CLOUD Act* -lain soveltamisalaan kuuluvat tallennetut tiedot ja langallisen tai langattoman verkon viestinnän kaappaus, ja rikollisuudesta se kattaa ”vakavat rikokset”. Ulkomaiden hallitusten kanssa tehtävien toimeenpanosopimusten on sisällettävä tiettyjä ehtoja, joiden mukaan kyseisellä maalla on käytössä riittävät suojatoimet, jotka rajoittavat Yhdysvaltojen kansalaisiin liittyvien tietojen saatavuutta.

¹⁰ Tietoverkkorikollisuutta koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus (CETS N:o 185), 23.11.2001, <http://conventions.coe.int>.

Tämän aloitteen tarkoituksena on ratkaista yhteisten sääntöjen avulla se oikeudellinen kysymys, joka koskee palveluntarjoajilla Euroopan unionissa tai Yhdysvalloissa olevien sisältötietojen ja muiden kuin sisältötietojen saatavuutta. Tämä aloite täydentäisi kansainvälisen sopimuksen avulla sähköistä todistusaineistoa koskevia EU:n sisäisiä ehdotuksia lainvalintakysymyksissä, etenkin sisältötietojen osalta, ja nopeuttaisi sähköisen todistusaineiston saantia. Tämä suositus sisältää neuvotteluohjeet, jotka koskevat neuvottelujen aloittamista sähköisen todistusaineiston rajatylittävää saatavuutta koskevasta EU:n laajuisesta sopimuksesta Yhdysvaltojen kanssa. Euroopan unionin etu on kattava sopimus Yhdysvaltojen kanssa sekä eurooppalaisten oikeuksien ja arvojen (kuten yksityisyyden- ja henkilötietojensuojan) turvaamiseksi että sen omien turvallisuusetujen näkökulmasta.

Kuten edellä on mainittu, Yhdysvaltojen lainsäädäntö nykymuodossaan (tallennettua viestintää koskeva vuoden 1986 laki, *Stored Communications Act*) kieltää yhdysvaltalaisia palveluntarjoajia vastaamasta ulkomaiden lainvalvontaviranomaisten esittämiin sisältötietoja koskeviin pyyntöihin. Yhdysvaltojen lainsäädännössä edellytetään tällä hetkellä, että ennen kolmannen maan keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön täytäntöönpanoa osoitetaan ”todennäköisen syyn” kriteerin täyttyminen. Euroopan unionin jäsenvaltioiden palveluntarjoajat eivät nykyisellään voi vastata kolmansien maiden viranomaisten esittämiin suoriin pyyntöihin. EU:n ja Yhdysvaltojen välinen sopimus täydentäisi sähköistä todistusaineistoa koskevien ehdotusten tavoitetta ja vaikutusta, erityisesti kun on kyse yhdysvaltalaisen palveluntarjoajien hallussa Yhdysvalloissa olevista sisältötiedoista. Se mahdollistaisi suoran yhteistyön palveluntarjoajan kanssa luomalla oikeusviranomaisille tehokkaamman oikeudellisen kehyksen, sillä EU:n toimijoilla on tällä hetkellä vaikeuksia saada sisältötietoja keskinäistä oikeusapua koskevilla pyynnöillä.

Koska Yhdysvalloille osoitetaan koko ajan enemmän keskinäistä oikeusapua koskevia pyyntöjä, Yhdysvaltojen viranomaiset ovat kannustaneet EU:n lainvalvontaviranomaisia ja oikeusviranomaisia pyytämään muita kuin sisältötietoja suoraan yhdysvaltalaisilta palveluntarjoajilta. Yhdysvaltojen lainsäädännön mukaan yhdysvaltalaiset palveluntarjoajat voivat vastata niihin mutta niitä ei velvoiteta siihen. EU:n ja Yhdysvaltojen välinen sopimus toisi EU:n viranomaisille lisää varmuutta ja selkeät menettelytakeet ja vähentäisi hajanaisuutta yhdysvaltalaisen palveluntarjoajien hallussa olevien muiden kuin sisältötietojen saannissa. Se mahdollistaisi myös Yhdysvaltojen viranomaisten vastavuoroisen pääsyn EU:n palveluntarjoajien hallussa oleviin tietoihin.

Suositus neuvoston päätökseksi koskee neuvottelujen aloittamista Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välillä, jotta saataisiin aikaan transatlanttinen sopimus sähköisen todistusaineiston rajatylittävästä saannista suoraan palveluntarjoajilta rikosoikeudellisia menettelyjä varten. Sillä pyritään mukauttamaan yhteistyömekanismit digitaaliseen aikakauteen ja antamaan oikeuslaitokselle ja lainvalvontaviranomaisille välineet puuttua rikollisten viestintään ja torjua rikollisuuden nykymuotoja.

Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välisestä sopimuksesta olisi monia käytännön etuja:

- Siinä määritettäisiin oikeusviranomaisten vastavuoroisesta sisältötietojen saannista.
- Siinä määritettäisiin muiden kuin sisältötietojen saannista oikeusviranomaisten määräysten perusteella, varmistettaisiin EU:n ja Yhdysvaltojen viranomaisten vastavuoroinen tietojen saanti sekä tarkistettaisiin suoran yhteistyön edellytyksiä ja suojatoimia palveluntarjoajien kannalta.
- Se parantaisi oikeusviranomaisten mahdollisuuksia saada tietoja ajoissa.
- Sillä ratkaistaisiin lainvalintaan liittyviä ongelmia.

- Sillä vähennettäisiin sääntöjen ja menettelyjen hajanaisuuden riskiä ja yhdenmukaistettaisiin oikeudet ja suojatoimet yksillä kaikki EU:n jäsenvaltiot kattavilla neuvotteluilla Yhdysvaltojen kanssa. Näin varmistettaisiin EU:n kaikkien jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten tasapuolinen kohtelu ilman syrjintää.
- Se selkeyttäisi määräysten palveluntarjoajia sitovaa luonnetta ja täytäntöönpanoa ja täsmentäisi myös oikeusviranomaisten velvollisuuksia.

Sopimuksen ehdoksi olisi asetettava vahvat suojamekanismit perusoikeuksien turvaamiseksi. Neuvotteluohjeilla pyritään parantamaan viranomaisten, palveluntarjoajien ja asianomaisten henkilöiden oikeusvarmuutta, varmistamaan oikeasuhteisuus, perusoikeuksien suojelu, läpinäkyvyys sekä oikeusviranomaisten ja palveluntarjoajien vastuuvastuuvelvollisuus.

3. KYSEISEN POLITIIKANALAN KESKEISET SÄÄNNÖKSET

EU:n nykyinen oikeudellinen kehys koostuu rikosasioihin liittyvistä unionin yhteistyövälineistä, joita ovat esimerkiksi direktiivi 2014/41/EU rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä¹¹, yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä¹², Eurojustia koskeva asetus (EU) 2018/1727¹³, Europolia koskeva asetus (EU) 2016/794¹⁴, neuvoston puitepäättös 2002/465/YOS yhteisistä tutkintaryhmistä¹⁵ sekä asetusehdotus verkossa tapahtuvan terroristisen sisällön levittämisen estämisestä¹⁶.

Komissio esitti 17. huhtikuuta 2018 neuvostolle ja Euroopan parlamentille ehdotukset asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevasta eurooppalaisesta esittämisen- ja säilyttämismääräyksestä¹⁷ ja direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä¹⁸. Lisäksi Euroopan unioni on tehnyt useita kahdensivuisia sopimuksia unionin ja kolmansien maiden välillä, kuten keskinäisestä oikeusapua koskevan

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivi 2014/41/EU](#), annettu 3 päivänä huhtikuuta 2014, rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä, EUVL L 130, 1.5.2014, s. 1.

¹² [Neuvoston säädös, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000](#), Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan mukaisen yleissopimuksen tekemisestä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.

¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1727, annettu 14 päivänä marraskuuta 2018, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta.

¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston [asetus \(EU\) 2016/794](#), annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta.

¹⁵ [Neuvoston puitepäättös 2002/465/YOS](#), tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, yhteisistä tutkintaryhmistä.

¹⁶ Ehdotus asetukseksi verkossa tapahtuvan terroristisen sisällön leviämisen estämisestä, 12.9.2018, COM(2018) 640 final.

¹⁷ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevasta eurooppalaisesta esittämisen- ja säilyttämismääräyksestä, 17.4.2018, COM(2018) 225 final.

¹⁸ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, 17.4.2018, COM(2018), 226 final.

sopimuksen Yhdysvaltojen kanssa¹⁹. Tämä sopimus on tarkoitettu täydentämään näitä järjestelyjä.

Tämän neuvoston päätössuosituksen soveltamisalaan kuuluvia henkilötietoja suojellaan ja voidaan käsitellä ainoastaan yleisen tietosuojasetuksen²⁰ mukaisesti. Euroopan unionin viranomaisten on lisäksi sovellettava poliisi- ja rikosoikeusviranomaisia koskevaa tietosuojadirektiiviä (direktiivi lainvalvontatarkoituksessa käsiteltävien henkilötietojen suojasta)²¹. Sopimuksella olisi täydennettävä EU:n ja Yhdysvaltojen välistä tietosuojaa koskevaa puitesopimusta, joka tuli voimaan 1. helmikuuta 2017, ja oikeussuojakeinoja koskevaa Yhdysvaltojen lakia (*Judicial Redress Act*) laajentamalla Yhdysvaltojen kongressin 24. helmikuuta 2016 hyväksymän tietosuojalain (*Privacy Act*) edut koskemaan EU:n kansalaisia.

Tämän neuvoston päätössuosituksen soveltamisalaan kuuluva sähköinen viestintä on suojattu ja sitä voidaan käsitellä ainoastaan direktiivin 2002/58/EY²² (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) mukaisesti.

Sopimuksessa olisi kunnioitettava perusoikeuksia ja -vapauksia sekä EU:n lainsäädännön yleisiä periaatteita, jotka on vahvistettu Euroopan unionin perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa, prosessuaalisia oikeuksia (mukaan lukien oikeus tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, syyttömyysolettama ja oikeus puolustukseen), laillisuusperiaatetta ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaatetta sekä näihin liittyviä lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten velvollisuuksia. Siltä osin kuin on kyse tarvittavista tietosuojatakeista siirrettäessä henkilötietoja Euroopan unionista Yhdysvaltojen lainvalvontaviranomaisille, EU:n ja Yhdysvaltojen välisen tietosuojaa koskevan puitesopimuksen sovellettavia määräyksiä täydennetään lisätakeilla, joissa otetaan huomioon asianomaisten tietoluokkien arkaluontoisuusaste ja erityisvaatimukset, joita liittyy sähköisen todistusaineiston siirtoon suoraan palveluntarjoajilta.

Sopimus ei myöskään saisi vaikuttaa muihin voimassa oleviin kansainvälisiin sopimuksiin viranomaisten välisestä oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa, kuten EU:n ja Yhdysvaltojen keskinäistä oikeusapua koskevaan sopimukseen. Sopimuksen olisi oltava

¹⁹ [Neuvoston päätös 2009/820/YUTP](#), tehty 23 päivänä lokakuuta 2009, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen ja keskinäistä oikeusapua koskevan Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen tekemisestä Euroopan unionin puolesta.

²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston [asetus \(EU\) 2016/679](#), annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta.

²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivi \(EU\) 2016/680](#), annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäättöksen 2008/977/YOS kumoamisesta.

²² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla annetun direktiivin 2002/22/EY, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annetun direktiivin 2002/58/EY ja kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä annetun asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta 25 päivänä marraskuuta 2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY.

Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin kahdenvälisissä suhteissa ensisijainen tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskevissa neuvotteluissa saavutettuun sopimukseen tai järjestelyyn nähden.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 218 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaisesti neuvoston on annettava lupa aloittaa neuvottelut, hyväksyttävä neuvotteluohjeet ja annettava lupa sopimuksen allekirjoittamiseen ja tekemiseen.

Perusoikeudet

Sopimuksella saattaa olla vaikutusta tiettyihin perusoikeuksiin:

- niiden yksilöiden oikeudet, joiden tietoja käsitellään, mukaan lukien oikeus henkilötietojen suojaan; oikeus yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamiseen; oikeus sananvapauteen ja kokoontumisvapauteen; oikeus tehokkaasiin oikeussuojakeinoihin, oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja syyttömyysolettamaan, oikeus puolustukseen, laillisuusperiaate ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate;
- palveluntarjoajan oikeudet: elinkeinovapaus ja oikeus tehokkaasiin oikeussuojakeinoihin;
- henkilöiden oikeus vapauteen ja turvallisuuteen.

Kun otetaan huomioon asiaa koskeva yksityisyydensuoja- ja tietosuojasäännöstö, sopimukseen olisi sisällytettävä riittävät ja merkittävät suojalausekkeet sen varmistamiseksi, että näiden henkilöiden oikeudet suojataan EU:n lainsäädännön yleisten periaatteiden ja Euroopan unionin tuomioistuimen asiaa koskevan oikeuskäytännön mukaisesti.

EU:n ja Yhdysvaltojen sopimuksen olisi sovittava yhteen sähköistä todistusaineistoa koskevien komission ehdotusten kanssa ottaen myös huomioon niiden kehityksen lainsäädäntömenettelyssä ja sen, millaisina ne lopulta hyväksytään.

Neuvotteluissa on tärkeää käsitellä niiden rikosoikeudellisten menettelyjen määrittelyä, joita varten tällaisia tietoja voitaisiin saada, sopimuksen kattamien tietojen tyyppiä, määräyksen antamista koskevia vaatimuksia, oikeussuojakeinoja ja kyseeseen tulevia rikoksia, jotta voitaisiin välttää lainvalintaongelmia ja parantaa viranomaisten tiedonsaantia. Määritelmien ja soveltamisalan olisi oltava yhteneväiset EU:n sisäisten sähköistä todistusaineistoa koskevien sääntöjen ja niiden kehityksen kanssa.

Komissio uskoo, että kattavan sopimuksen aikaansaaminen on sekä EU:n että Yhdysvaltojen edun mukaista, koska se antaisi oikeudellisen selvyuden molempien osapuolten oikeus- ja lainvalvontaviranomaisille ja sillä vältettäisiin palveluntarjoajille aiheutuvat ristiriitaiset oikeudelliset velvoitteet. Tämä on myös ainoa tapa välttää se, että EU:n kansalaisiin ja palveluntarjoajiin sovelletaan eri sääntöjä kansallisuudesta riippuen.

Sopimuksella olisi selkeytettävä määräysten palveluntarjoajia sitovaa luonnetta ja täytäntöönpanoa sekä määriteltävä oikeusviranomaisten velvollisuudet.

Komissio ehdottaa neuvotteluohjeiden 1–3 kohdassa, että sopimukselle asetettaisiin kolme päätavoitetta: vahvistetaan yhteiset säännöt ja ratkaistaan lainvalintakysymykset tilanteissa, joissa yhden sopimuspuolen oikeusviranomainen antaa sisältötietoja ja muita kuin sisältötietoja koskevan määräyksen sellaiselle palveluntarjoajalle, johon sovelletaan toisen sopimuspuolen lainsäädäntöä; sallitaan vastavuoroisesti sähköisen todistusaineiston siirto

tällaisen määräyksen perusteella suoraan palveluntarjoajalta määräyksen antaneelle viranomaiselle; ja varmistetaan Euroopan unionin perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusoikeuksien ja -vapauksien sekä unionin oikeuden yleisten periaatteiden kunnioittaminen.

Neuvotteluohjeiden 4 kohdassa komissio ehdottaa, että sopimusta sovellettaisiin rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä esitutkinta- että oikeudenkäyntivaiheissa. Sopimuksen olisi sovittava yhteen sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämisen- ja säilyttämismääräyksistä annetun asetusehdotuksen 3 artiklan kanssa. Sekä esitutkinta- että oikeudenkäyntivaiheissa sovelletaan asianomaisia henkilöitä koskevaa oikeussuojaa ja erityisesti rikosoikeudellisia menettelytakeita.

Neuvotteluohjeiden 5 kohdassa komissio esittää, että sopimuksella luotaisiin sopimuspuolille vastavuoroiset oikeudet ja velvollisuudet.

Neuvotteluohjeiden 6 kohdassa komissio ehdottaa, että sopimuksessa vahvistetaan sen soveltamisalaan kuuluvien tietojen määritelmät ja tyypit sekä sisältötietojen että muiden kuin sisältötietojen osalta. Sisältötiedot sisältävät sähköisen viestinnän sisällön, ja ne muodostavat yksityisyyteen eniten puuttuvan sähköisen todistusaineiston luokan. Muut kuin sisältötiedot kattavat sekä tilaajatiedot, jotka ovat rikostutkinnassa yleisimmin pyydetty tietotyyppi, että viestiliikennetiedot, jotka sisältävät tietoja sähköisten viestien lähettäjistä ja vastaanottajista ja metatietoja viestinnän ajoituksesta, tiheydestä ja kestosta.

Neuvotteluohjeiden 7 kohdassa komissio ehdottaa, että sopimuksessa määriteltäisiin sen soveltamisala tarkasti sen mukaan, mitkä rikokset se kattaa ja mitä vähimmäisseuraamusten tasoa edellytetään. Sopimuksen olisi sovittava yhteen sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämisen- ja säilyttämismääräyksistä annetun asetusehdotuksen 5 artiklan 4 kohdan kanssa. Määräyksen antava viranomainen olisi velvoitettava varmistamaan kussakin tapauksessa, että toimenpide on välttämätön ja oikeasuhteinen ottaen muun muassa huomioon tutkittavana olevan rikoksen vakavuuden. Sopimuksen olisi sisällettävä asianmukaiset vähimmäisseuraamusten raja-arvot sisältötiedon ja muun kuin sisältötiedon osalta. Sopimuksen olisi sovittava yhteen kolmen vuoden vähimmäisseuraamuksen raja-arvon kanssa, joka rajaisi välineen soveltamisalan vakavampiin rikoksiin rajoittamatta kuitenkaan kohtuuttomasti alan toimijoiden mahdollisuuksia sen käyttöön.

Komissio ehdottaa neuvotteluohjeiden 8 kohdassa, että sopimuksessa määriteltäisiin ehdot, jotka on täytettävä ennen kuin oikeusviranomainen voi antaa asiaa koskevan määräyksen, sekä tavat, joilla määräys voidaan antaa. Sen olisi sovittava yhteen sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämisen- ja säilyttämismääräyksistä annetun asetusehdotuksen 5 artiklassa esitettyjen määräyksen antamisen ehtojen kanssa.

Neuvotteluohjeiden 9 kohdassa komissio ehdottaa, että sopimukseen sisällytetään lauseke, joka mahdollistaa epäiltyjen ja syytettyjen tehokkaat oikeussuojakeinot rikosoikeudenkäyntien aikana. Sopimuksessa olisi myös määriteltävä, missä olosuhteissa palveluntarjoajalla on oikeus vastustaa määräystä. Kohdehenkilöitä koskevien määräysten lähtökohtana on sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämisen- ja säilyttämismääräyksistä annetun asetusehdotuksen 17 artikla. Sillä varmistetaan, että henkilöillä, joiden tiedot on saatu eurooppalaisen esittämismääräyksen avulla, on oikeus kansallisen lain mukaisesti tehokkaihin oikeussuojakeinoihin rikosoikeudellisessa menettelyssä. Rekisteröityjen oikeussuojakeinot määritellään myös

direktiivissä (EU) 2016/680 ja asetuksessa (EU) 2016/679. Koska määräys on sitova, se voi vaikuttaa myös palveluntarjoajien oikeuksiin, erityisesti elinkeinovapauteen ja sen edellytyksiin. Komissio ehdottaa, että sopimukseen sisällytettäisiin palveluntarjoajan oikeus esittää tiettyjä vaatimuksia määräyksen antavassa valtiossa esimerkiksi siinä tapauksessa, jos määräystä ei ole antanut tai vahvistanut oikeusviranomainen.

Neuvotteluohjeiden 10 kohdassa komissio ehdottaa, että sopimuksessa määriteltäisiin määräyksessä tarkoitettujen tietojen toimitusaika. Sopimuksen olisi sovittava yhteen sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevasta eurooppalaisista esittämisen- ja säilyttämismääräyksistä annetun asetusehdotuksen 9 artiklan kanssa. Siinä veloitetaan vastaanottajat vastaamaan tavallisesti 10 päivän kuluessa ja annetaan viranomaisille mahdollisuus asettaa perustelluissa tapauksissa lyhyempi määräaika.

Komissio ehdottaa neuvotteluohjeiden 11 kohdassa, että sopimus ei saisi rajoittaa muiden voimassa olevien, viranomaisten välistä oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevien kansainvälisten sopimusten, kuten EU:n ja Yhdysvaltojen keskinäistä oikeusapua koskevan sopimuksen, soveltamista.

Neuvotteluohjeiden 12 kohdassa komissio ehdottaa, että sopimuksen olisi oltava Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen kahdenvälisissä suhteissa ensisijainen tietoverkkorikollisuutta koskevaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen sekä yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskevissa neuvotteluissa saavutetun sopimuksen tai järjestelyn niihin määräyksiin nähden, jotka koskevat samoja asioita kuin Yhdysvaltojen kanssa tehtävässä sopimuksessa.

Neuvotteluohjeiden 13 kohdassa komissio ehdottaa, että sopimuksen olisi oltava symmetrinen niiden henkilöryhmien osalta, joiden tietoja ei saa pyytää sopimuksen nojalla. Sopimuksella ei saa syrjiä EU:n eri jäsenvaltioiden henkilöitä. Komissio katsoo, että tämä koko EU:n laajuinen sopimus on yksi tae tämän vaatimuksen täyttymisestä.

Neuvotteluohjeiden 14–16 kohdassa käsitellään sopimukseen tarvittavia tietosuojatakeita. Neuvotteluohjeiden 14 kohdassa todetaan, että sopimuksessa olisi viitattava EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen tietosuojaa koskevaan puitesopimukseen. Komissio ehdottaa 15 kohdassa, että sopimuksen olisi täydennettävä tietosuojaa koskevaa puitesopimusta uusilla suojatoimilla, joissa otetaan huomioon asianomaisten tietoluokkien arkaluontoisuusaste ja erityisvaatimukset, joita liittyy sähköisen todistusaineiston siirtoon suoraan palveluntarjoajilta sen sijaan, että tietoja siirrettäisiin viranomaisten välillä. Kohdassa 16 esitetään komission tämän sopimuksen osalta ehdottamat lisäsuojatoimet, mukaan lukien tietojen käyttötarkoituksen määrittäminen ja rajaaminen, ilmoittaminen ja tietojen siirtäminen edelleen.

Neuvotteluohjeiden 17 kohta kattaa muut menettelylliset oikeudet, joita komissio pitää tarpeellisina, jotta voidaan ottaa huomioon erityisvaatimukset, joita liittyy sähköisen todistusaineiston siirtoon suoraan palveluntarjoajilta sen sijaan, että tietoja siirrettäisiin viranomaisten välillä. Näitä ovat muun muassa se, että tietoja ei voida vaatia käytettäväksi rikosoikeudellisissa menettelyissä, joka saattaisi johtaa kuolemanrangaistukseen, määräysten oikeasuhteisuuden vaatimus sekä erioikeuksien ja -vapauksien nojalla suojattuihin tietoihin kohdistuvat erityiset suojatoimet. Tiettyjen ammattikuntien (kuten asianajajien) erioikeudet ja -vapaudet ja vastaanottajan valtion turvallisuuteen tai puolustukseen liittyvät olennaiset edut on myös otettava huomioon oikeudenkäynnissä määräyksen antavassa valtiossa. Oikeusviranomaisen suorittama uudelleentarkastelu toimii lisätakeena.

Sopimuksen hallinnoinnin osalta komissio ehdottaa neuvotteluohjeiden 18–23 kohdassa, että sopimuksessa määrätään sen soveltamista koskevista määräajoin tehtävistä yhteisistä tarkasteluista ja sopimuksen kestosta. Siinä ehdotetaan myös määrättävän, että sopimuspuolet neuvottelevat keskenään helpottaakseen sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevien riitojen ratkaisemista. Kummankin osapuolen olisi kerättävä tilastotietoja yhteisten tarkastelujen helpottamiseksi. Lisäksi neuvotteluohjeissa ehdotetaan, että tulevaan sopimukseen sisällytetään sopimuksen soveltamisen keskeyttämistä ja irtisanomista koskeva lauseke siltä varalta, jos riitaa ei voida ratkaista neuvottelumenettelyllä.

NEUVOSTON PÄÄTÖS

luvan antamisesta aloittaa neuvottelut sopimuksen tekemiseksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvästä rajat ylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 218 artiklan 3 ja 4 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen.

- (1) Komissio esitti 17 päivänä huhtikuuta 2018 ehdotukset asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä ja direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, jäljempänä 'sähköistä todistusaineistoa koskevat ehdotukset'²³. Neuvosto muodosti yleisnäkemyksen²⁴ komission asetusehdotuksesta 7 päivänä joulukuuta 2018 kokoontuneessa oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa.
- (2) Olisi aloitettava neuvottelut sopimuksen tekemiseksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä oikeusviranomaisten rajat ylittävästä pääsystä palveluntarjoajan hallussa olevaan sähköiseen todistusaineistoon rikosoikeudellisissa menettelyissä.
- (3) Sopimuksen olisi sisällettävä tarvittavat perusoikeuksia ja -vapauksia koskevat suojaotoimet, ja siinä olisi noudatettava Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustettuja periaatteita, erityisesti perusoikeuskirjan 7 artiklassa tunnustettua oikeutta yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamiseen, 8 artiklassa tunnustettua oikeutta henkilötietojen suojaan, 47 artiklassa tunnustettua oikeutta tehokkaiseen oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen, 48 artiklassa tunnustettua syyttömyysolettamaa ja oikeutta puolustukseen sekä 49 artiklassa tunnustettuja laillisuusperiaatetta ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaatetta. Sopimusta olisi sovellettava näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.

²³ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä, 17.4.2018, COM(2018) 225 final. Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, 17.4.2018, COM(2018), 226 final.

²⁴ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä, neuvoston yleisnäkemyks, ST 15292 2018 INIT, 12.12.2018.

- (4) Euroopan tietosuojavaltuutettua on kuultu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2018/1725²⁵ 42 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja hän on antanut lausuntonsa ...²⁶,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Valtuutetaan komissio neuvottelemaan unionin puolesta Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen sopimus oikeusviranomaisten rajat ylittävistä pääsystä palveluntarjoajan hallussa olevaan sähköiseen todistusaineistoon rikosoikeudellisissa menettelyissä.

2 artikla

Neuvotteluohjeet ovat tämän päätöksen liitteenä.

3 artikla

Neuvottelut olisi käytävä neuvoston nimeämää erityiskomiteaa kuullen.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu komissiolle.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*

²⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 39).

²⁶ [EUVL C ...](#)

Bryssel 5.2.2019
COM(2019) 71 final

Suositus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

**luvan antamisesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston
yleissopimuksen (CETS N:o 185) toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin
osallistumiseen**

PERUSTELUT

1. TAUSTA

Tieto- ja viestintätekniikan kehitys tarjoaa ihmiskunnalle ennennäkemättömiä mahdollisuuksia, mutta tuo mukanaan myös haasteita. Haasteita liittyy muun muassa rikosoikeuteen ja oikeusvaltioperiaatteen vaalimiseen kybertoimintaympäristössä. Kyberrikollisuus ja muut rikokset, joista on sähköistä todistusaineistoa tietojärjestelmissä, ovat lisääntyneet, ja tällaisia rikoksia koskevaa todistusaineistoa on yhä enemmän tallennettu palvelemille, jotka sijaitsevat ulkomaisilla, muuttuvilla tai tuntemattomilla lainkäyttöalueilla, toisin sanoen pilvessä. Tästä huolimatta lainvalvontavaltuudet eivät ylitä alueellisia rajoja.

Euroopan komissio sitoutui huhtikuussa 2015 annetussa Euroopan turvallisuusagendassa¹ tarkastelemaan kyberympäristöä hyväksi käyttäen tehtäviä rikoksia koskevaa rikostutkintaa haittaavia esteitä, erityisesti sähköisen todistusaineiston rajat ylittävää saatavuutta. Komissio esitti 17. huhtikuuta 2018 Euroopan parlamentille ja neuvostolle ehdotuksen asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä² ja ehdotuksen direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä³, jäljempänä 'sähköistä todistusaineistoa koskevat ehdotukset'. Näiden ehdotusten tavoitteena on myös vauhdittaa Euroopan unionissa prosessia sellaisen sähköisen todistusaineiston turvaamiseksi ja saamiseksi, jonka palveluntarjoajat ovat tallentaneet toiselle lainkäyttöalueelle ja/tai joka on palveluntarjoajien hallussa toisella lainkäyttöalueella.

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (CETS N:o 185) tavoitteena on helpottaa sellaisten rikosten torjuntaa, joissa käytetään tietoverkkoja. Se sisältää määräyksiä, joilla 1) yhdenmukaistetaan kansallisen rikosoikeuden aineellisten säännösten rikostunnusmerkistöjä ja niihin liittyviä määräyksiä tietoverkkorikollisuuden alalla, 2) määrätään tällaisten rikosten sekä muiden sellaisten tietojärjestelmän avulla tehtyjen rikosten, joita koskeva todistusaineisto on sähköisessä muodossa, tutkinnassa ja syytteenpanossa tarvittavista kansallisen rikoslainsäädännön mukaisista valtuuksista ja 3) pyritään luomaan nopea ja tehokas kansainvälisen yhteistyön järjestelmä. Yleissopimus on avoin Euroopan neuvoston jäsenvaltioille ja muille kuin jäsenille. Yleissopimuksen sopimuspuolina on tällä hetkellä 62 valtiota, joista 26 on Euroopan unionin jäsenvaltioita⁴. Yleissopimuksessa ei määrätä, että Euroopan unioni voi liittyä yleissopimukseen. Euroopan unionin tunnustetaan kuitenkin olevan tarkkailijajärjestö yleissopimuksen komiteassa. Tällä perusteella Euroopan unioni osallistuu yleissopimuksen komitean kokouksiin.

Yleissopimuksen 46 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määrätään, että sopimuspuolet neuvottelevat ajoittain ja tarpeen mukaan helpottaakseen yleissopimuksen mahdollisen täydentämisen tai muuttamisen käsittelyä. Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen

¹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Euroopan turvallisuusagenda, 28. huhtikuuta 2015, COM(2015) 185 final.

² Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä, 17.4.2018, COM (2018) 225 final.

³ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, 17. huhtikuuta 2018, COM(2018) 226 final.

⁴ Kaikki paitsi Irlanti ja Ruotsi, jotka ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen mutta eivät ole ratifioineet sitä. Ne ovat kuitenkin sitoutuneet liittymään yleissopimukseen.

sopimuspuolet ovat jo pitkään tarkastelleet olemassa olevia haasteita ja esteitä, jotka vaikeuttavat kansallisten oikeus- ja poliisiviranomaisten pääsyä rikostutkinnan kohteena olevia rikoksia koskevaan sähköiseen todistusaineistoon, joka on datan muodossa. Tällaista tarkastelutyötä on tehty vuosina 2012–2014 tietojen rajat ylittävää saatavuutta käsittelevässä työryhmässä ja vuosina 2015–2017 Cloud Evidence Group -työryhmässä.

Neuvottelut yleissopimukseen liitettävästä toisesta lisäpöytäkirjasta

Cloud Evidence Group -työryhmän ehdotusten⁵ jälkeen tietoverkkorikollisuutta koskevaa yleissopimusta käsittelevä komitea (T-CY) hyväksyi useita suosituksia, jotka koskivat muun muassa kansainvälisen yhteistyön tehostamista käsittelevän toisen lisäpöytäkirjan⁶, jäljempänä 'toinen lisäpöytäkirja', neuvottelemista tietoverkkorikollisuutta koskevaan yleissopimukseen. Tietoverkkorikollisuutta koskevaa yleissopimusta käsittelevä komitea hyväksyi kesäkuussa 2017 toimeksiannon valmistella toinen lisäpöytäkirja syyskuun 2017 ja joulukuun 2019 välisenä aikana.

Toimeksiannon mukaan toiseen lisäpöytäkirjaan voi sisältyä

- keskinäistä oikeusapua tehostavia määräyksiä, erityisesti:
 - keskinäistä oikeusapua koskevien pyyntöjen yksinkertaistaminen tilaajatietojen osalta;
 - kansainväliset esittämismääräykset;
 - oikeusviranomaisten välinen suora yhteistyö keskinäistä oikeusapua koskevissa pyynnöissä;
 - yhteiset tutkimukset ja yhteiset tutkintaryhmät;
 - pyynnöt englannin kielellä;
 - todistajien, uhrien ja asiantuntijoiden audio-/videokuuleminen;
 - keskinäistä oikeusapua koskevat kiireelliset menettelyt;
- määräyksiä, jotka mahdollistavat suoran yhteistyön muilla lainkäyttöalueilla toimivien palveluntarjoajien kanssa tilaajatietoja koskevien pyyntöjen, säilyttämispyyntöjen ja hätätilanteissa tehtyjen pyyntöjen osalta;
- selkeämmät puitteet ja vahvemmat suojatoimet rajat ylittävää tiedonsaantia koskeville nykyisille käytännöille;
- suojatoimet, mukaan lukien tietosuojavaatimukset.

Toisen lisäpöytäkirjan eri määräyksistä käytävät neuvottelut etenevät eri tahtiin. Tämänhetkinen tilanne työryhmissä, jotka koskevat toimeksiannossa hahmoteltua neljää päälohkoa, on seuraava:

- Heinäkuussa 2018 pidetyssä pöytäkirjan valmistelutäysistunnossa hyväksyttiin alustavasti 'pyynnöissä käytettäviä kieliä' ja 'keskinäistä oikeusapua hätätilanteissa' koskevat määräykset.

⁵ T-CY:n Cloud Evidence Group -työryhmän loppuraportti rikosoikeusviranomaisten pääsystä pilvipalveluissa olevaan sähköiseen todistusaineistoon ”*Criminal justice access to electronic evidence in the cloud: Recommendations for consideration by the T-CY*”, annettu 16. syyskuuta 2016.

⁶ Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen ensimmäinen lisäpöytäkirja (CETS nro 189) koskee tietojärjestelmien välityksellä tehtyjen luonteeltaan rasististen ja muukalaisvihamielisten tekojen kriminalisointia. Se oli avoinna allekirjoittamista varten valtioille, jotka allekirjoittivat yleissopimuksen vuonna 2003. Ensimmäisen lisäpöytäkirjan sopimuspuolina on 31 valtiota, joista 17 on EU:n jäsenvaltioita.

- Marraskuussa 2018 pidetyssä pöytäkirjan valmistelutäysistunnossa hyväksyttiin alustavasti 'videokonferensseja' koskevat määräykset.
- Marraskuussa 2018 pidetyssä pöytäkirjan valmistelutäysistunnossa käytiin myös yksityiskohtaisia keskusteluja ('toimivaltaa' ja 'hyväksyntämallia' koskevat määräykset) ja tehtiin päivityksiä ('suora yhteistyö palveluntarjoajien kanssa', 'kansainväliset esittämismääräykset', 'hakujen/pääsyn laajentaminen turvatunnusten perusteella', 'yhteiset tutkimukset ja yhteiset tutkintaryhmät' ja 'tutkintatekniikat').
- Muissa kysymyksissä (suojatoimet, tietosuojavaatimukset mukaan luettuina) ei ole vielä edistytty riittävästi.

2. EHDOTUKSEN TAVOITTEET

Tämä suositus annetaan neuvostolle, jotta se antaisi SEUT-sopimuksen 218 artiklan mukaisesti luvan osallistua Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden puolesta neuvotteluihin toisesta lisäpöytäkirjasta, hyväksyisi neuvotteluohjeet ja nimittäisi komission neuvottelijaksi liitteenä olevien neuvotteluohjeiden luonnoksen mukaisesti.

SEUT-sopimuksen 3 artiklan 2 kohdassa määrätään, että unionilla on yksinomainen toimivalta ”*tehdä kansainvälinen sopimus ... siltä osin kuin se voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta*”. Kansainvälinen sopimus voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta, jos sopimuksen soveltamisala on päällekkäinen unionin lainsäädännön soveltamisalan kanssa tai jos unionin lainsäädäntö kattaa sopimuksen soveltamisalan suurelta osin.

Euroopan unioni on hyväksynyt SEUT-sopimuksen 82 artiklan 1 kohtaan ja 16 artiklaan perustuvia yhteisiä sääntöjä seikoista, joiden sisällyttämistä toiseen lisäpöytäkirjaan harkitaan. Euroopan unionin nykyinen lainsäädäntökehys sisältää erityisesti lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten yhteistyötä rikosasioissa koskevia säädöksiä, joihin kuuluvat direktiivi 2014/41/EU rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä⁷, yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä⁸, asetus (EU) 2018/1727 Eurojustista⁹, asetus (EU) 2016/794 Europolista¹⁰, neuvoston puitepäättös 2002/465/YOS yhteisistä tutkintaryhmistä¹¹ sekä neuvoston puitepäättös 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/41/EU, annettu 3 päivänä huhtikuuta 2014, rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä (EUVL L 130, 1.5.2014, s. 1).

⁸ Neuvoston säädös, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan mukaisen yleissopimuksen tekemisestä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000, s. 1).

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1727, annettu 14 päivänä marraskuuta 2018, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta.

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/794, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (EUVL L 135, 24.5.2016, s. 53).

¹¹ Neuvoston puitepäättös 2002/465/YOS, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, yhteisistä tutkintaryhmistä (EYVL L 162, 20.6.2002, s. 1).

ratkaisemisesta¹². Lisäksi unioni on antanut useita direktiivejä, joilla vahvistetaan epäiltyjen ja syytettyjen prosessuaalisia oikeuksia¹³.

Euroopan unioni on tehnyt useita unionin ja kolmansien maiden välisiä kahdenvälisiä sopimuksia, kuten keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen¹⁴ sekä Euroopan unionin ja Japanin¹⁵ välillä tehdyt sopimukset.

Henkilötietojen suoja on perusoikeus, joka on vahvistettu EU:n perussopimuksissa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan asetuksen (EU) 2016/679¹⁶ (yleinen tietosuojadirektiivi) ja direktiivin (EU) 2016/680¹⁷ (poliisin tietosuojadirektiivi) mukaisesti. Kaikkien ihmisten perusoikeus yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamiseen on vahvistettu myös perusoikeuskirjassa, ja siihen kuuluu olennaisena osana myös viestien yksityisyyden kunnioittaminen. Sähköisen viestinnän tietoja voidaan käsitellä ainoastaan direktiivin 2002/58/EY¹⁸ (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) mukaisesti.

¹² Neuvoston puitepäättös 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta (EUVL L 328, 15.12.2009, s. 42);

¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 280, 26.10.2010, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskeissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin (EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/1919, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskeissa menettelyissä etsityille henkilöille (EUVL L 297, 4.11.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/800, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, rikoksesta epäiltyjä tai syytettyjä lapsia koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 132, 21.5.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 65, 11.3.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä.

¹⁴ Neuvoston päätös 2009/820/YUTP, tehty 23 päivänä lokakuuta 2009, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen ja keskinäistä oikeusapua koskevan Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen tekemisestä Euroopan unionin puolesta (EUVL L 291, 7.11.2009, s. 40–41).

¹⁵ Euroopan unionin ja Japanin välinen sopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa (EUVL L 39, 12.2.2010, s. 20).

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta.

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäättöksen 2008/977/YOS kumoamisesta.

¹⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY, annettu 25 päivänä marraskuuta 2009, yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla annetun direktiivin 2002/22/EY, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annetun direktiivin 2002/58/EY ja kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä annetun asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta.

Sen arvioimiseksi, kattaako unionin lainsäädäntö suurelta osin tietyn alan, on lisäksi otettava huomioon paitsi unionin lainsäädäntö sellaisena kuin se on tällä hetkellä kyseisellä alalla, myös sen tuleva kehitys siltä osin kuin sitä on mahdollista ennakoida arviointiajankohtana. Toisen lisäpöytäkirjan kattamalla alalla on välitöntä merkitystä asiaa koskevien yhteisten sääntöjen tulevan kehityksen kannalta. Komission huhtikuussa 2018 tekemät ehdotukset sähköisen todistusaineiston rajat ylittävistä saatavuudesta ovat myös merkittäviä tässä yhteydessä¹⁹.

Ehdotuksen soveltamisalaan kuuluu tietyn tyyppisiä palveluntarjoajia, jotka tarjoavat palveluja Euroopan unionissa. Palveluntarjoaja tarjoaa palveluja Euroopan unionissa, kun se antaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa oleville käyttäjille mahdollisuuden käyttää palvelujaan ja kun sillä on olennainen yhteys unioniin, esimerkiksi kun sillä on toimipaikka jäsenvaltiossa tai se tarjoaa palveluja suurelle määrälle käyttäjiä kyseisessä jäsenvaltiossa. Niillä palveluntarjoajilla, joilla ei ole toimipaikkaa Euroopan unionissa, on velvollisuus nimetä laillinen edustaja, jota vastaan esittämismääräykset voidaan panna täytäntöön.

Eurooppa-neuvoston 18. lokakuuta antamissa päätelmissä todetaan seuraavaa: ”*Olisi löydettävä ratkaisuja, joilla varmistetaan sähköisen todistusaineiston nopea ja tehokas saatavuus yli rajojen, jotta terrorismia ja muita vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden muotoja voidaan torjua tuloksellisesti sekä EU:ssa että kansainvälisesti. Sähköistä todistusaineistoa ja rahoitustietojen saatavuutta sekä rahanpesun tehokkaampaa torjuntaa koskevista komission ehdotuksista olisi päästävä sopuun vaalikauden loppuun mennessä. Komission olisi myös pikaisesti esitettävä neuvotteluvaltuuksia sähköistä todistusaineistoa koskevia kansainvälisiä neuvotteluja varten.*”

Sähköistä todistusaineistoa koskevat komission ehdotukset luovat pohjan koordinoitulle ja johdonmukaiselle lähestymistavalle, jota noudatetaan Euroopan unionin sisällä ja jota Euroopan unioni noudattaa kansainvälisesti. Niissä otetaan asianmukaisesti huomioon Euroopan unionin säännöt, myös Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten välisen syrjintäkiellon osalta. Komissio totesi jo sähköistä todistusaineistoa koskevien ehdotusten vaikutustenarvioinnissa, että ehdotuksia voisi olla hyödyllistä täydentää kahdenvälisillä tai monenvälisillä sopimuksilla, jotka koskevat sähköisen todistusaineiston saatavuutta rajojen yli ja siihen liittyviä suojatoimia. Komissio päätti kuitenkin ehdottaa EU:n sääntöjä sähköisen todistusaineiston rajat ylittävää saatavuutta koskevista asianmukaisista menettelyistä ja suojatoimista jo ennen kuin se aloittaa kansainväliset neuvottelut kolmansien osapuolten kanssa²⁰.

Kansainvälisellä tasolla komissio on edelleen osallistunut tarkkailijana tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen²¹ puitteissa asiasta käytäviin keskusteluihin. Sähköisen todistusaineiston rajat ylittävä saatavuus on ollut säännöllisesti esillä EU:n ja Yhdysvaltojen oikeus- ja sisäasioiden ministerien viimeaikaisissa kokouksissa.

¹⁹ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä, 17.4.2018, COM (2018) 225 final; ehdotus direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, 17.4.2018, COM(2018) 226 final.

²⁰ Neuvottelut Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa ovat edelleen käynnissä, mutta neuvosto muodosti 7. joulukuuta 2018 oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa yleisnäkemyksen komission asetusehdotuksesta.

²¹ Tietoverkkorikollisuutta koskeva Euroopan neuvoston Budapestin yleissopimus (CETS N:o 185), 23. marraskuuta 2001, <http://conventions.coe.int>.

Komissio hyväksyy samaan aikaan kaksi suositusta, joista toinen koskee osallistumista tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskeviin neuvotteluihin ja toinen neuvottelujen aloittamista Yhdysvaltojen kanssa. Vaikka nämä kaksi prosessia edistyvät eri tahtiin, niissä käsitellään toisiinsa liittyviä kysymyksiä ja yksissä neuvotteluissa tehdyt sitoumukset voivat vaikuttaa suoraan neuvottelujen muihin osiin.

Sähköistä todistusaineistoa koskevissa ehdotuksissa puututaan EU:n markkinoilla palveluja tarjoavien tietäntyyppisten palveluntarjoajien tilanteeseen, mutta vaarana on, että asetetut velvoitteet ovat ristiriidassa kolmansien maiden lakien kanssa. Näihin lakiristiriitoihin puuttumiseksi ja kansainvälisen kohteliaisuuden periaatteen mukaisesti sähköistä todistusaineistoa koskeviin ehdotuksiin sisältyy määräyksiä erityisistä mekanismeista siltä varalta, että palveluntarjoajaan kohdistuu kolmannen maan lainsäädännöstä johtuvia ristiriitaisia velvoitteita todistusaineiston pyytämisen yhteydessä. Näihin mekanismeihin sisältyy uudelleentarkastelumenettely tällaisen tilanteen selvittämiseksi. Tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen toisella lisäpöytäkirjalla olisi pyrittävä välttämään ristiriitaiset velvoitteet tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten välillä.

Sen vuoksi voidaan katsoa, että toisen lisäpöytäkirjan tekeminen voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta.

Unionilla on näin ollen yksinomainen toimivalta neuvotella tietoverkkorikollisuutta koskevaa Euroopan neuvoston yleissopimusta täydentävästä toisesta lisäpöytäkirjasta (SEUT-sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan nojalla).

Toisen lisäpöytäkirjan aihe kuuluisi EU:n politiikan ja toimivallan piiriin, erityisesti rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä (SEUT-sopimuksen 82 artiklan 1 kohta) ja tietosuojaa (SEUT-sopimuksen 16 artikla) koskevien säädösten alalla, ja EU:n lainsäädännön mukaan neuvotteluja ei voitaisi käydä ilman EU:n osallistumista. Lisäksi komissiolla on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan yleinen rooli Euroopan unionin edustamisessa. Edellä esitetyn perusteella neuvoston olisi nimitettävä komissio tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS nro 185) toisen lisäpöytäkirjan neuvottelijaksi.

3. ALAA KOSKEVIEN POLITIIKKOJEN SÄÄNNÖKSET

Neuvotteluissa olisi varmistettava, että sovitut määräykset ovat sopusoinnussa EU:n lainsäädännön ja siitä johtuvien jäsenvaltioiden velvoitteiden kanssa ottaen huomioon myös EU:n lainsäädännön tuleva kehitys. Sen vuoksi on myös tarpeen varmistaa, että toiseen lisäpöytäkirjaan sisällytetään irtautumislauseke, jonka nojalla Euroopan unionin jäsenvaltiot, joista tulee toisen lisäpöytäkirjan sopimuspuolia, voivat säännellä keskinäisiä suhteitaan EU:n lainsäädännön perusteella. Olisi etenkin varmistettava, että Euroopan komission sähköistä todistusaineistoa koskevien ehdotusten ja lainsäädäntövallan käyttäjien niihin lainsäädäntömenettelyn aikana tekemien muutosten ja viime kädessä ehdotusten lopullisten (hyväksytyjen) versioiden toimivuus Euroopan unionin jäsenvaltioiden keskuudessa säilyy.

Toiseen lisäpöytäkirjaan olisi sisällyttävä tarvittavat suojatoimet, joilla suojataan Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustettuja perusoikeuksia ja vapauksia, erityisesti perusoikeuskirjan 7 artiklassa tunnustettua oikeutta yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamiseen, perusoikeuskirjan 8 artiklassa tunnustettua oikeutta henkilötietojen suojaan, perusoikeuskirjan 47 artiklassa tunnustettua oikeutta tehokkaihin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, perusoikeuskirjan 48 artiklassa tunnustettua syyttömyysolettamaa ja oikeutta puolustukseen sekä perusoikeuskirjan 49 artiklassa tunnustettua laillisuusperiaatetta ja rikoksista määrättävien rangaistusten

oikeasuhteisuuden periaatetta. Toista lisäpöytäkirjaa olisi sovellettava näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.

Pöytäkirjaan on sisällyttävä henkilötietojen ja sähköisen viestinnän tietojen keräämistä, siirtoa ja myöhempää käyttöä koskevat asianmukaiset tietosuoja- ja yksityisyystakeet. Näin varmistetaan, että EU:n palveluntarjoajat noudattavat täysimääräisesti EU:n tietosuojalainsäädännön ja yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön mukaisia velvoitteitaan, sikäli kuin tällainen kansainvälinen sopimus voisi muodostaa oikeusperustan tietojen siirrolle vastauksena lisäpöytäkirjan sopimuspuolena olevan EU:n ulkopuolisen maan viranomaisen tekemiin esittämismääräyksiin tai pyyntöihin, joissa vaaditaan rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää paljastamaan henkilötietoja ja sähköisen viestinnän tietoja. Tietosuoja- ja yksityisyystakeiden olisi näin ollen varmistettava EU:n kansalaisten perusoikeuksien ja -vapauksien suojeleminen, mukaan lukien yksityisyyden suoja ja henkilötietojen suoja, kun henkilötietoja tai sähköisen viestinnän tietoja luovutetaan lainvalvontaviranomaisille Euroopan unionin ulkopuolisissa maissa.

Koska sähköistä todistusaineistoa koskevissa Euroopan komission ehdotuksissa ei ole säännöksiä viranomaisten pääsystä tietoihin ilman välittäjän apua ('suora pääsy'), näiden toimenpiteiden käyttö voi perustua ainoastaan kansalliseen lainsäädäntöön. Vaikka toinen lisäpöytäkirja voi sisältää määräyksiä, jotka koskevat 'hakujen ja pääsyn laajentamista turvatunnusten perusteella' ja 'tutkintatekniikoita', päätavoitteena olisi oltava vahvempien suojoitoimien luominen tällaiselle rajat ylittävälle tietojen suoralle saatavuudelle. Näin voidaan varmistaa EU:n kansalaisten perusoikeuksien ja -vapauksien suojeleminen, mukaan lukien yksityisyyden suoja ja henkilötietojen suoja.

Toisen lisäpöytäkirjan tekemisen pitäisi mahdollistaa sellaisten pöytäkirjan sopimuspuolten sekä pöytäkirjan sopimuspuolten ja Euroopan unionin välisten kahdenvälisten sopimusten tekeminen, joilla säännellään niiden suhteita. Tämän vuoksi tekstiin olisi lisättävä asianmukainen lauseke, jossa todetaan, että jos vähintään kaksi yleissopimuksen sopimuspuolta on jo tehnyt sopimuksen yleissopimuksessa käsiteltävistä asioista tai jos ne tulevaisuudessa tekevät tällaisen sopimuksen, niillä on oikeus soveltaa kyseistä sopimusta tai säännellä suhteitaan sen mukaisesti edellyttäen, että tämä tehdään yleissopimuksen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti. Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välistä sopimusta rajat ylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä varten olisi Amerikan yhdysvaltojen ja Euroopan unionin kahdenvälisissä suhteissa pidettävä ensisijaisena suhteessa toista lisäpöytäkirjaa koskevissa neuvotteluissa mahdollisesti aikaansaatavaan sopimukseen tai järjestelyyn siltä osin kuin se koskee samoja asioita.

NEUVOSTON PÄÄTÖS

luvan antamisesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS N:o 185) toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin osallistumiseen

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 218 artiklan 3 ja 4 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS nro 185) sopimuspuolten komitea teki 9 päivänä kesäkuuta 2017 päätöksen, jolla hyväksytään yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan valmistelua koskeva toimeksianto.
- (2) Toista lisäpöytäkirjaa koskevaan toimeksiantoon sisältyvät seuraavat neuvoteltavat aiheet: määräykset, jotka koskevat tehokkaampaa keskinäistä oikeusapua (yksinkertaistettu menettely tilaajatietoihin liittyvien keskinäistä oikeusapua koskevien pyyntöjen varalta; kansainväliset esittämismääräykset; oikeusviranomaisten välinen suora yhteistyö keskinäistä oikeusapua koskevissa pyynnöissä; yhteiset tutkimukset ja yhteiset tutkintaryhmät; pyynnöt englannin kielellä; todistajien, uhrien ja asiantuntijoiden audio-/videokuuleminen; keskinäistä oikeusapua koskevat kiireelliset menettelyt); määräykset, jotka mahdollistavat suoran yhteistyön muilla lainkäyttöalueilla toimivien palveluntarjoajien kanssa tilaajatietoja koskevien pyyntöjen, säilyttämispyyntöjen ja hätätilanteessa tehtyjen pyyntöjen osalta; selkeämmät puitteet ja vahvemmat suojatoimet rajat ylittävää tiedonsaantia koskeville nykyisille käytännöille; suojatoimet, mukaan lukien tietosuojavaatimukset.
- (3) Euroopan unioni on hyväksynyt yhteisiä sääntöjä, jotka ovat suurelta osin päällekkäisiä niiden seikkojen kanssa, joiden sisällyttämistä toiseen lisäpöytäkirjaan harkitaan. Näihin sisältyy erityisesti laaja joukko säädöksiä, joilla helpotetaan oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa²² ja varmistetaan prosessuaalisia oikeuksia koskevat vähimmäisvaatimukset²³ sekä tietosuoja- ja yksityisyystakeet²⁴.

²² Neuvoston säädös, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000, yleissopimuksen tekemisestä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1727 Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018); Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/794, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (EUVL L 135, 24.5.2016, s. 53); neuvoston puitepäättös 2002/465/YOS, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, yhteisistä tutkintaryhmistä (EYVL L 162, 20.6.2002, s. 1); neuvoston puitepäättös 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta (EUVL L 328, 15.12.2009, s. 42); direktiivi 2014/41/EU rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä (EUVL L 130, 1.5.2014, s. 1).

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 280, 26.10.2010, s.

- (4) Komissio on esittänyt myös lainsäädäntöehdotukset asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä sekä direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä. Niissä otetaan käyttöön velvoittavat, rajat ylittävät eurooppalaiset esittämis- ja säilyttämismääräykset, jotka osoitetaan suoraan toisessa jäsenvaltiossa toimivan palveluntarjoajan edustajalle²⁵.
- (5) Sen vuoksi toinen lisäpöytäkirja voi vaikuttaa unionin yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta.
- (6) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 82 artiklan 1 kohdassa ja 16 artiklassa määritellään unionin toimivalta rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön sekä tietosuojan ja yksityisyyden suojan alalla. Unionin lainsäädännön eheyden suojelemiseksi ja sen varmistamiseksi, että kansainvälisen oikeuden ja unionin oikeuden sääntöjen välinen johdonmukaisuus säilytetään, unionin on tarpeen osallistua toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin.
- (7) Toisessa lisäpöytäkirjassa olisi määrättävä tarvittavista suojatoimista perusoikeuksien ja -vapauksien suojelemiseksi, mukaan lukien oikeus henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan, perusoikeuskirjan 7 artiklassa tunnustettu oikeus yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamiseen, perusoikeuskirjan 8 artiklassa tunnustettu oikeus henkilötietojen suojaan, perusoikeuskirjan 47 artiklassa tunnustettu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, perusoikeuskirjan 48 artiklassa tunnustettu syyttömyysolettama ja oikeus puolustukseen sekä perusoikeuskirjan 49 artiklassa tunnustettu laillisuusperiaate ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate. Toista lisäpöytäkirjaa olisi sovellettava näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.
- (8) Euroopan tietosuojavaltuutettua on kuultu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1725²⁶ 42 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja hän on antanut lausunnon ...²⁷,

1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin (EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/1919, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille (EUVL L 297, 4.11.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/800, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, rikoksesta epäiltyjä tai syytettyjä lapsia koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 132, 21.5.2016, s. 1).

²⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäättöksen 2008/977/YOS kumoamisesta.

²⁵ COM(2018) 225 final ja COM(2018) 226 final.

²⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Komissiolle annetaan lupa neuvotella unionin puolesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS N:o 185) toinen lisäpöytäkirja.

2 artikla

Neuvotteluohjeet ovat tämän päätöksen liitteenä.

3 artikla

Neuvottelut käydään neuvoston nimeämää erityiskomiteaa kuullen.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu komissiolle.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*

Bryssel 5.2.2019
COM(2019) 70 final

ANNEX

LIITE

suositukseen

NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI

luvan antamisesta aloittaa neuvottelut sopimuksen tekemiseksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvästä rajat ylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon

LIITE

1. TAVOITTEET

Komission olisi neuvotteluissa pyrittävä saavuttamaan jäljempänä tarkemmin eriteltyt tavoitteet ja samalla varmistamaan, että neuvottelutulos sopii yhteen sähköistä todistusaineistoa koskevien unionin sisäisten sääntöjen kanssa ottaen myös huomioon niiden kehityksen unionin lainsäätäjien lainsäädäntömenettelyssä ja sen, millaisina ne lopulta hyväksytään. Nämä sisäiset säännöt muodostavat lähtökohdan unionin neuvottelukannalle.

1. Vahvistetaan yhteiset säännöt ja ratkaistaan lainvalintakysymykset, jotka koskevat määräyksiä, joilla sopimuspuolen oikeusviranomaiset pyytävät sähköistä todistusaineistoa sisältötietojen ja muiden kuin sisältötietojen muodossa palveluntarjoajalta, johon sovelletaan toisen sopimuspuolen lainsäädäntöä. Tällä pyritään vähentämään käytäntöjen ja oikeudellisten sääntöjen hajanaisuuden riskiä ja parantamaan oikeusvarmuutta unionin ja Yhdysvaltojen välillä, kun hankitaan sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisia menettelyjä varten.
2. Sallitaan vastavuoroisesti sähköisen todistusaineiston siirtäminen suoraan palveluntarjoajalta sitä pyytävälle viranomaiselle edellä esitetyn mukaisesti.
3. Varmistetaan Euroopan unionin perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusoikeuksien ja -vapauksien sekä EU:n oikeuden yleisten periaatteiden kunnioittaminen, mukaan lukien suhteellisuusperiaate, prosessuaaliset oikeudet, syyttömyysolettama ja rikosoikeudellisten menettelyjen kohteena olevien henkilöiden oikeus puolustukseen sekä yksityisyydensuoja ja henkilötietojen ja viestinnän tietosuoja tällaisia tietoja käsiteltäessä, mukaan lukien siirrettäessä tietoja kolmansien maiden lainvalvontaviranomaisille, sekä tähän liittyvät lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten velvoitteet.

Sopimuksen 1 osassa esitettävien tavoitteiden saavuttamiseksi sopimuksessa olisi käsiteltävä erityisesti jäljempänä esitettäviä seikkoja.

2. SOPIMUKSEN LUONNE JA SOVELTAMISALA

4. Sopimusta olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä esitutkinta- että oikeudenkäyntivaiheissa.
5. Sopimuksella olisi luotava osapuolille vastavuoroiset oikeudet ja velvollisuudet.
6. Sopimuksessa olisi vahvistettava sen soveltamisalaan kuuluvien tietojen määritelmät ja tyypit sekä sisältötietojen että muiden kuin sisältötietojen osalta.
7. Sopimuksessa olisi määriteltävä sen soveltamisala tarkasti sen mukaan, mitkä rikokset se kattaa ja mitä vähimmäisseuraamusta edellytetään.
8. Sopimuksessa olisi määriteltävä ehdot, jotka on täytettävä ennen kuin oikeusviranomainen voi antaa asiaa koskevan määräyksen, sekä tavat, joilla määräys voidaan antaa.
9. Sopimukseen olisi sisällytettävä lauseke, joka mahdollistaa rekisteröityjen tehokkaat oikeussuojakeinot rikosoikeudenkäyntien aikana. Sopimuksessa olisi myös määriteltävä, missä olosuhteissa palveluntarjoajalla on oikeus vastustaa määräystä.

10. Sopimuksessa olisi määriteltävä määräyksellä pyydettyjen tietojen toimitusaika.
11. Sopimus ei saisi vaikuttaa muihin voimassa oleviin kansainvälisiin sopimuksiin viranomaisten välisestä oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa, kuten EU:n ja Yhdysvaltojen keskinäistä oikeusapua koskevaan sopimukseen.
12. Sopimuksen olisi oltava unionin ja Yhdysvaltojen kahdenvälisissä suhteissa ensisijainen tietoverkkorikollisuutta koskevaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen sekä yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskevissa neuvotteluissa saavutetun sopimuksen tai järjestelyn niihin määräyksiin nähden, jotka koskevat samoja asioita kuin Yhdysvaltojen kanssa tehtävä sopimus.

3. SUOJATOIMET

13. Sopimuksen olisi oltava vastavuoroinen niiden henkilöryhmien osalta, joiden tietoja ei saa pyytää sopimuksen nojalla. Sopimuksella ei saa syrjiä eri jäsenvaltioiden henkilöitä.
14. Sopimuksessa olisi viitattava EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen tietosuojaa koskevaan puitesopimukseen, joka tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 2017.
15. Sopimuksen olisi täydennettävä tietosuojaa koskevaa puitesopimusta uusilla suojatoimilla, joissa otetaan huomioon asianomaisten tietoluokkien arkaluontoisuusaste ja erityisvaatimukset, joita liittyy sähköisen todistusaineiston siirtoon suoraan palveluntarjoajilta sen sijaan, että tietoja siirrettäisiin viranomaisten välillä.
16. Sopimukseen olisi sisällytettävä muun muassa seuraavat yksityisyydensuojaa ja tietosuojaa koskevat lisätakeet, joita tarkistetaan sopimuksen soveltamisalan mukaan:
 - (a) Määritellään tarkoitukset, joita varten henkilötietoja ja sähköisen viestinnän tietoja voidaan pyytää ja siirtää.
 - (b) Edellytetään, että määräys rajoittuu henkilötietoihin ja sähköisen viestinnän tietoihin, jotka ovat välttämättömiä ja suhteutettuja tarkoituksiin, joita varten niitä pyydetään.
 - (c) Edellytetään, että jos tietoja käyttää sellainen Yhdysvaltojen viranomainen tai ne luovutetaan sellaiselle viranomaiselle, jota puitesopimus ei sido, asiasta on ilmoitettava sen jäsenvaltion ilmoittamille toimivaltaisille oikeusviranomaisille, johon palveluntarjoaja on sijoittautunut tai jossa se on edustettuna, ja näiltä on pyydettävä etukäteen lupa. Lisäksi määrätään, että tällainen käyttö tai siirto voidaan sallia ainoastaan, jos varmistetaan, että vastaanottava viranomainen tosiasiallisesti suojaa henkilötiedot ja sähköisen viestinnän tiedot sopimuksen määräysten mukaisesti. Harkitessaan tällaisen ennakkoluvan antamista toimivaltaisen oikeusviranomaisen olisi otettava asianmukaisesti huomioon kaikki merkitykselliset tekijät, mukaan lukien rikoksen vakavuus ja tarkoitus, jota varten tiedot on alun perin siirretty.
 - (d) Edellytetään, että tietoja voidaan siirtää edelleen muihin kolmansiin maihin ainoastaan rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemisestä, tutkimisesta, paljastamisesta tai syytetoimista vastaaville lainvalvontaviranomaisille ja asiasta on ilmoitettava sen jäsenvaltion ilmoittamille toimivaltaisille oikeusviranomaisille, johon palveluntarjoaja on sijoittautunut tai jossa se on edustettuna, ja näiltä on pyydettävä etukäteen lupa. Harkitessaan tällaisen

ennakkoluvan antamista toimivaltaisen oikeusviranomaisen olisi otettava huomioon puitesopimuksen 7 artiklan 2 kohdassa esitetyt tekijät.

- (e) Sopimuksessa voidaan ottaa huomioon poikkeukselliset olosuhteet ja vaadittavat suojatoimet siltä varalta, että tietoja siirretään edelleen ilman ennakkolupaa, jos kyseessä on jäsenvaltion tai kolmannen maan yleiseen turvallisuuteen kohdistuva vakava ja välitön uhka.
- (f) Ilmoitus turvallisuushäiriöstä sen jäsenvaltion ilmoittamille toimivaltaisille viranomaisille, johon palveluntarjoaja on sijoittautunut tai jossa se on edustettuna, on tehtävä puitesopimuksen 10 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

17. Sopimukseen olisi sisällytettävä muun muassa seuraavat prosessuaalisia oikeuksia koskevat lisätakeet, joita tarkistetaan sopimuksen soveltamisalan mukaan:

- (a) asianmukaiset takeet sen varmistamiseksi, että tietoja ei voida vaatia käytettäväksi rikosoikeudellisessa menettelyssä, joka saattaisi johtaa kuolemanrangaistukseen;
- (b) asianmukaiset ehdot, joilla varmistetaan sähköisen todistusaineiston luovuttamista koskevien määräysten tarpeellisuus ja joissa eritellään tarpeen mukaan erityisesti eri tietoluokat;
- (c) niihin henkilöihin sovellettavat rikosoikeudelliset menettelytakeet, joita tietojen luovuttamista koskeva määräys koskee;
- (d) erioikeuksien ja -vapauksien nojalla suojattuihin tietoihin sovellettavat erityiset suojatoimet;
- (e) viranomaisten ja palveluntarjoajien luottamuksellisuutta koskevat takeet, mukaan lukien salassapitovaatimukset.

4. SOPIMUKSEN HALLINNOINTI

- 18. Sopimuksessa olisi määrättävä sen soveltamista koskevista määräajoin tehtävistä yhteisistä tarkasteluista ja tarkasteltava, miten niitä voidaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti. Kummankin osapuolen olisi kerättävä tilastotietoja yhteisten tarkastelujen helpottamiseksi.
- 19. Sopimukseen olisi sisällytettävä lauseke sen voimassaoloajasta. Neuvottelutulosten perusteella arvioidaan, olisiko voimassaolon oltava ajallisesti määrittelemätön vai määritelty. Kummassakin tapauksessa siihen olisi sisällytettävä määräys, jossa edellytetään, että sopimusta tarkistetaan aikanaan.
- 20. Sopimuksessa olisi määrättävä, että sopimuspuolet neuvottelevat keskenään helpottaakseen sopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevien riitojen ratkaisemista.
- 21. Sopimuksessa olisi määrättävä, että kumpi tahansa osapuoli voi keskeyttää sopimuksen soveltamisen tai irtisanoa sopimuksen, jos riitaa ei voida ratkaista neuvottelumenettelyllä.
- 22. Sopimukseen olisi sisällytettävä lauseke sen alueellisesta soveltamisesta.
- 23. Sopimus on yhtä todistusvoimainen kaikilla unionin virallisilla kielillä.

Bryssel 5.2.2019
COM(2019) 71 final

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

suositus NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI

**luvan antamisesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston
yleissopimuksen (CETS N:o 185) toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin
osallistumiseen**

LIITE

1. TAVOITTEET

Komission olisi neuvottelujen aikana pyrittävä seuraaviin tavoitteisiin:

- (a) Neuvotteluissa olisi varmistettava, että yleissopimus ja sen lisäpöytäkirjat ovat täysin EU:n lainsäädännön ja jäsenvaltioille siitä johtuvien velvoitteiden mukaisia, erityisesti siltä osin kuin on kyse EU:n ulkopuolisille sopimuspuolille annetuista tutkintavaltuuksista.
- (b) Neuvotteluissa olisi erityisesti varmistettava perusoikeuksien, vapauksien ja EU:n oikeuden yleisten periaatteiden, sellaisina kuin ne on vahvistettu Euroopan unionin perussopimuksissa ja perusoikeuskirjassa, kunnioittaminen, mukaan lukien oikeasuhteisuus, prosessuaaliset oikeudet, syyttömyysolettama ja rikosoikeudellisten menettelyjen kohteena olevien henkilöiden oikeus puolustukseen sekä yksityisyyden suoja ja henkilötietojen ja sähköisen viestinnän tietojen suoja, kun tällaisia tietoja käsitellään, myös kun niitä siirretään Euroopan unionin ulkopuolisten maiden lainvalvontaviranomaisille, sekä lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten mahdolliset velvoitteet tältä osin.
- (c) Lisäksi toisen lisäpöytäkirjan olisi oltava sopusoinnussa sähköistä todistusaineistoa koskevien komission lainsäädäntöehdotusten kanssa, myös lainsäädäntövallan käyttäjien niihin lainsäädäntömenettelyn aikana mahdollisesti tekemien muutosten ja viime kädessä ehdotusten lopullisten (hyväksytyjen) versioiden kanssa. Lisäksi olisi estettävä lainvalintatilanteet. Erityisesti tällaisen pöytäkirjan olisi mahdollisimman suuressa määrin vähennettävä sitä riskiä, että tulevan EU:n säädöksen nojalla tehty esittämismääräykset johtavat ristiriitaan toisen lisäpöytäkirjan sopimuspuolina olevien kolmansien maiden lainsäädännön kanssa. Jos toiseen lisäpöytäkirjaan sisällytetään asianmukaiset tietosuojaa ja yksityisyyden suojaa koskevat suojatoimet, se auttaisi EU:n palveluntarjoajia noudattamaan täysimääräisesti tietosuojaa ja yksityisyyttä koskevan EU:n lainsäädännön mukaisia velvoitteitaan, sikäli kuin tällainen kansainvälinen sopimus voisi muodostaa oikeusperustan tietojen siirrolle vastauksena lisäpöytäkirjan sopimuspuolena olevan EU:n ulkopuolisen maan viranomaisen tekemiin esittämismääräyksiin tai pyyntöihin, joissa vaaditaan rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää paljastamaan henkilötietoja tai sähköisen viestinnän tietoja.

2. ERITYISKYSYMYKSET

I. Suhde EU:n lainsäädäntöön ja muihin (mahdollisiin) sopimuksiin

- (d) Olisi varmistettava, että toinen lisäpöytäkirja sisältää irtautumislausekkeen, jonka mukaan Euroopan unionin jäsenvaltiot soveltavat edelleen keskinäisissä suhteissaan Euroopan unionin sääntöjä toisen lisäpöytäkirjan sijasta.
- (e) Toista lisäpöytäkirjaa voidaan soveltaa, jos ei ole olemassa muita yksityiskohtaisempia kansainvälisiä sopimuksia, jotka velvoittavat Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita ja muita yleissopimuksen sopimuspuolia, tai, jos tällaisia kansainvälisiä sopimuksia on olemassa, ainoastaan siinä määrin kuin tiettyjä seikkoja ei säännellä kyseisissä sopimuksissa. Tällaisia yksityiskohtaisempia kansainvälisiä sopimuksia olisi näin ollen pidettävä ensisijaisina suhteessa toiseen lisäpöytäkirjaan edellyttäen, että ne ovat yleissopimuksen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisia.

II. Keskinäisen oikeusavun tehostamista koskevat määräykset

- (f) 'Pyynnöissä käytettäviä kieliä' koskevissa määräyksissä määrätään tällä hetkellä, että pyynnot olisi tehtävä pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen hyväksymällä kielellä tai niihin olisi liitettävä käännös tällaiselle kielelle. Euroopan unionin olisi tuettava alustavasti hyväksyttyä tekstiluonnosta ja perusteluja.
- (g) 'Keskinäistä oikeusapua hätätilanteissa' koskevat määräykset mahdollistavat tällä hetkellä keskinäisen oikeusavun pyytämisen nopeutetussa menettelyssä lähettämällä pyynnön sähköisesti, kun pyynnön esittävä sopimuspuoli katsoo, että kyseessä on hätätilanne. Hätätilanteeksi määritellään tilanne, jossa on olemassa merkittävä ja välitön vaara luonnollisen henkilön hengelle tai turvallisuudelle. Euroopan unionin olisi tuettava alustavasti hyväksyttyä tekstiluonnosta ja perusteluja. Keskinäisen oikeusavun kattaman alan olisi oltava sama kuin yleissopimuksen 25 artiklassa.
- (h) 'Videokonferensseja' koskevien määräysten osalta Euroopan unionin olisi pyrittävä siihen, että toinen lisäpöytäkirja on yhdenmukainen Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä yleissopimuksen muiden sopimuspuolten voimassa olevien kansainvälisten sopimusten vastaavien määräysten kanssa, jos se on mahdollista. Määräysten olisi mahdollistettava se, että jäsenvaltiot voivat varmistaa sovellettavien, unionin ja jäsenvaltioiden lainsäädännöstä johtuvien menettelyllisiä oikeuksia koskevien suojatoimien noudattamisen.
- (i) 'Hyväksyntämallia' koskevien määräysten osalta Euroopan unionin olisi pyrittävä siihen, että tekstiluonnos ja perustelut sisältävät elementtejä (kuten kansallisten viranomaisten tekemien päätösten pakolliset enimmäismääräajat), joilla voidaan varmistaa, että sen käyttö johtaa nopeampiin menettelyihin; lisäksi olisi varmistettava, että palveluntarjoajiin kohdistuva rasite on kohtuullinen ja että tarvittaessa sovelletaan korjaavia toimenpiteitä.

III. Määräykset, jotka mahdollistavat suoran yhteistyön muilla lainkäyttöalueilla sijaitsevien palveluntarjoajien kanssa

- (j) Siltä osin kuin on kyse määräyksistä, jotka koskevat 'suoraa yhteistyötä palveluntarjoajien kanssa eri lainkäyttöalueilla', Euroopan unionin olisi varmistettava, että toinen lisäpöytäkirja on johdonmukainen EU:n lainsäädännön kanssa, että siihen sisältyy asianmukaiset suojatoimet ja palveluntarjoajille aiheutuva rasite on kohtuullinen.
- (k) 'Kansainvälisiä esittämismääräyksiä' koskevien määräysten osalta Euroopan unionin olisi varmistettava, että toiseen lisäpöytäkirjaan sisältyy perusoikeuksia koskevia asianmukaisia suojatoimia, joissa otetaan huomioon asianomaisten tietoryhmien erilaiset luottamuksellisuustasot sekä eurooppalaisiin esittämismääräyksiin sisältyvät eri tietoryhmiä koskevat suojatoimet.
- (l) Mitä tulee 'kansainvälisiä esittämismääräyksiä' koskeviin määräyksiin, Euroopan unionin ei pitäisi vastustaa sellaisten suojatoimien ja kieltäytymisperusteiden sisällyttämistä toiseen lisäpöytäkirjaan, jotka eivät ole mukana komission sähköistä todistusaineistoa koskevissa ehdotuksissa ja lainsäädäntövallan käyttäjien niihin lainsäädäntömenettelyn aikana tekemissä muutoksissa ja viime kädessä ehdotusten lopullisissa (hyväksytyissä) versioissa. Tällaisia ovat esimerkiksi palveluntarjoajan valtion ilmoitus ja hyväksyntä sekä tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen etukäteisvalvonta, sikäli kuin tämä ei suhteettomasti vähennä toisen lisäpöytäkirjan mukaisen välineen tehokkuutta (esimerkiksi asianmukaisesti perustelluissa kiireellisissä tapauksissa). Mahdollisten lisäsuojatoimien ja

kieltäytymisperusteiden ei pitäisi vaikuttaa EU:n sähköistä todistusaineistoa koskevien ehdotusten toimintaan jäsenvaltioissa.

IV. Vahvemmat suojatoimet rajat ylittävää tiedonsaantia koskeville nykyisille käytännöille

- (m) Euroopan unionin olisi varmistettava, että toiseen lisäpöytäkirjaan sisällytetään asianmukaiset perusoikeuksia koskevat suojatoimet niiden määräysten osalta, jotka koskevat 'hakujen ja pääsyn laajentamista turvatunnusten perusteella' ja 'tutkintatekniikoita'. Sen vuoksi tekstiluonnokseen olisi sisällytettävä myös ehto, jonka mukaan yhdistettyyn tietokonejärjestelmään tallennetut tiedot ovat laillisesti saatavilla alkuperäisestä järjestelmästä ja pääsy niihin on välttämätön ja oikeasuhteinen eikä siihen liity laitteiden turvatoimenpiteiden rikkomista jäljempänä esitettyjen suojatoimien mukaisesti.
- (n) Euroopan unionin olisi myös varmistettava, että toisella lisäpöytäkirjalla ei rajoiteta sellaisia mahdollisuuksia saada tietoja, joista tällä hetkellä säädetään jäsenvaltioissa.

V. Suojatoimet, mukaan lukien tietosuojavaatimukset

- (o) Euroopan unionin olisi varmistettava, että toisessa lisäpöytäkirjassa määrätään direktiivissä (EU) 2016/680 ja asetuksessa (EU) 2016/679 sekä direktiivissä 2002/58/EY tarkoitetuista asianmukaisista tietosuojatoimista, jotka koskevat pyynnön esittäneen viranomaisen pyytämään sähköiseen todistusaineistoon sisältyvien henkilötietojen ja sähköisen viestinnän tietojen keruuta, siirtoa ja myöhempää käyttöä. Nämä suojatoimet olisi sisällytettävä toiseen lisäpöytäkirjaan ottaen huomioon suojatoimet, joista määrätään EU:n sopimuksissa, kuten EU:n ja Yhdysvaltojen puitesopimuksessa ja uudistetussa Euroopan neuvoston yleissopimuksessa yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (CETS N:o 108). Näiden suojatoimien olisi koskettava tilanteita, joissa tietoja käsitellään sekä lainvalvontaviranomaisten keskinäisen oikeusavun että lainvalvontaviranomaisten ja palveluntarjoajien suoran yhteistyön yhteydessä. Euroopan unionin olisi pyrittävä siihen, että näitä suojatoimia sovelletaan kaikkiin tutkintavaltuuksiin, sekä yleissopimuksen puitteissa jo olemassa oleviin että toisessa lisäpöytäkirjassa luotaviin valtuuksiin.

3. ALUEELLINEN SOVELTAMINEN, VOIMAANTULO JA MUUT LOPPUMÄÄRÄYKSET

Lisäpöytäkirjan loppumääräysten, mukaan lukien voimaantuloa, varaumia ja irtisanomista koskevat määräykset, mallina olisi mahdollisuuksien mukaan käytettävä tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS N:o 185) määräyksiä. Vakiolausekkeista poikkeavia määräyksiä olisi käytettävä ainoastaan silloin, kun se on tarpeen toisen lisäpöytäkirjan tavoitteiden saavuttamiseksi tai sen erityisolosuhteiden huomioon ottamiseksi.